

**KOKREACIJA DJECE,
ODGOJITELJA I KINEZIOLOGA
U OBLIKOVANJU POTICAJNOG
OKOLIŠA ZA TJELESNU AKTIVNOST
U VRTIĆU – KREAKTIVKO**

Zašto ovaj priručnik?

Ovaj priručnik namijenjen je odgojiteljima, stručnim suradnicima i svima koji žele **zajedno s djecom promišljati i unaprijediti prostor za kretanje i igru** u vrtiću.

Ovaj priručnik opisuje konkretan proces participativnog istraživanja kojim su djeca aktivno uključena u promišljanje i oblikovanje prostora za tjelesnu aktivnost u vrtiću, kroz primjer participativnog istraživanja prostora za kretanje (dvorišta i dvorane) provedenog u Dječjem vrtiću Botinec, s ciljem:

- uključivanja djece u odlučivanje
- poticanja svakodnevne tjelesne aktivnosti i razvoja širokog spektra motoričkih vještina
- stvaranja prostora po mjeri djece

Participativno istraživanje okoliša realizirano je u okviru projekta „Kreiranje aktivnog okoliša u vrtićima – kokreacija s djecom (KREAKTIVKO)“ uz potporu Grada Zagreba od strane Hrvatske udruge za promociju tjelesne aktivnosti, prevenciju debljine i unapređenje zdravlja i Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U projektu su sudjelovali znanstvenici, kineziolozi i studenti Kineziološkog fakulteta, odgojiteljice i članovi stručnog tima dječjeg vrtića Botinec, te djeca 4-6 godina iz dvije odgojne skupine.

Proces je osmišljen tako da djeca kroz razgovor, kretanje, igru i crtanje izraze svoje doživljaje prostora, dok odrasli sustavno prikupljaju i bilježe njihove ideje. Cilj nije samo unaprijediti prostor, već i razvijati dječji osjećaj da su njihovo mišljenje i iskustvo važni. Po završetku projekta je predviđena nabavka opreme za vježbanje na temelju rezultata dobivenih istraživanjem.

Djeca kao aktivni sudionici

Participativno istraživanje znači da:

- djeca **govore, pokazuju, crtaju i predlažu**
- odrasli **slušaju, bilježe i zajednički odlučuju**
- prostor se razvija prema **stvarnim potrebama djece**

Devet temeljnih načela participacije djece *(prema Vijeću Europe)*

Načelo	Kratki opis
Transparentno i informativno	Djeca dobivaju jasne, razumljive i dobi primjerene informacije o svrsi, tijeku i mogućem utjecaju participacije.
Dobrovoljno	Djeca sudjeluju svojom voljom i mogu odustati u bilo kojem trenutku bez posljedica.
Uvažavajuće	Mišljenja djece se pažljivo slušaju, shvaćaju ozbiljno i poštuju.
Relevantno	Djeca sudjeluju u pitanjima koja su im važna i povezana s njihovim svakodnevnim životom.
Okružena i metode prilagođene djeci	Načini rada prilagođeni su dobi, razvoju i potrebama djece te im osiguravaju vrijeme i podršku za izražavanje.
Uključivo	Sva djeca imaju jednaku priliku sudjelovati, bez diskriminacije ili pretpostavki o njihovim sposobnostima.
Podržano edukacijom	Odrasli imaju znanja i vještine potrebne za kvalitetno uključivanje djece.
Sigurno i osjetljivo na rizike	Sudjelovanje djece odvija se u sigurnim uvjetima, uz zaštitu od mogućih rizika i negativnih posljedica.
Odgovorno (s povratnom informacijom)	Djeca dobivaju povratnu informaciju o tome kako su njihovi prijedlozi utjecali na odluke i ishode.

Council of Europe. (2020). Listen – Act – Change: Council of Europe Handbook on children's participation (pp. 20–21). Council of Europe Publishing.

Dobrobiti participacije djece

Uključivanje djece u procese odlučivanja donosi višestruke koristi, kako za djecu, tako i za zajednicu u cjelini:

- **Kvalitetnije odluke, usluge i prostori**
Djeca imaju jedinstven uvid u vlastite potrebe, navike i iskustva. Njihovi prijedlozi doprinose stvaranju rješenja koja su relevantnija, funkcionalnija i dugoročno održivija.
- **Jačanje zaštite i dobrobiti djece**
Omogućavanje dječjeg glasa povećava sigurnost djece jer im daje prostor da izraze zabrinutosti, ukažu na rizike ili nepravde i zatraže podršku.
- **Razvoj kompetencija i osnaživanje djece**
Sudjelovanjem u odlučivanju djeca razvijaju samopouzdanje, komunikacijske i socijalne vještine, osjećaj odgovornosti te razumijevanje demokratskih procesa.
- **Aktivno građanstvo i doprinos zajednici**
Djeca kroz participaciju uče da njihov glas ima vrijednost i učinak, čime se potiče osjećaj pripadnosti zajednici i spremnost na aktivno sudjelovanje u njezinu razvoju.
- **Veća transparentnost i odgovornost odraslih**
Kada se dječji prijedlozi uzimaju u obzir i kada im se daje povratna informacija o ishodima, jača se povjerenje djece u institucije i odrasle te kultura odgovornog odlučivanja.

HUPTA i Kineziološki fakultet:

Nastavnici, asistenti i studenti istraživači (znanstvenici i kineziolozi)

Sudionici iz DV Botinec:

odgojiteljice i djeca iz dvije odgojne skupine Pčelice i Pužići

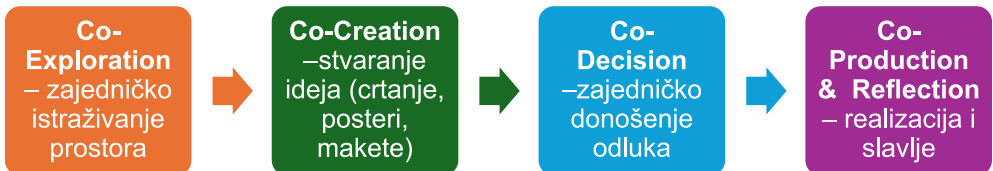
Vrijeme provedbe:

- četiri dolaska + sastanci + proslava
- trajanje po dolasku: cca 2 sata

Prostori:

- odgojna skupina
- dvorište
- dvorana za vježbanje

Proces je zamišljen u četiri faze:

- ✓ edukacija o **participativnim metodama**
- ✓ analiza postojećeg stanja opreme dvorišta i dvorana
- ✓ dogovor o aktivnostima i terminima

Metoda (HR)	Izvorni naziv u radu (EN)	Svrha u participativnom istraživanju	Primjena u uređenju okoliša vrtića
Razgovor prilagođen djeci	Child-friendly interviews / Group discussions	Omogućuje djeci da izraze mišljenja i ideje na njima razumljiv način	Razgovor o tome gdje se vole igrati, što im se sviđa ili ne sviđa u prostoru
Grupne rasprave u malim skupinama	Focus groups / Advisory groups	Zajedničko promišljanje, donošenje odluka i razmjena ideja	Grupni razgovor o dvorištu, dvorani i mogućim promjenama
Crtanje i likovno izražavanje	Drawings / Visual methods	Neverbalno izražavanje ideja, želja i iskustava	Crtanje dvorišta ili igrališta iz snova, omiljenih sprava, rekvizita
Djeca fotografiraju	Photovoice / Photography	Djeca dokumentiraju ono što im je važno iz svoje perspektive	Fotografiranje omiljenih i neomiljenih dijelova dvorišta ili dvorane
Obilazak prostora s djecom	Sensory tours / Walk-along methods	Djeca vode odrasle kroz prostor i objašnjavaju svoja iskustva	Šetnja dvorištem uz pokazivanje kako i gdje se igraju
Mozaik pristup	Mosaic approach	Kombinacija crteža, fotografije, razgovora i igre	Kombiniranje crtanja, razgovora i kretanja za istraživanje prostora
Participativno promatranje	Participatory observation	Razumijevanje dječjeg ponašanja i preferencija kroz igru	Promatranje spontanog kretanja i igre djece u dvorištu
Igra kao metoda istraživanja	Play-based methods	Igra kao prirodan način izražavanja mišljenja i emocija	Igre pokazivanja omiljenih pokreta i načina igre
Tjelesno i senzorno izražavanje	Sensory-based methods	Istraživanje prostora kroz tijelo i osjete	Pokretne igre, penjanje, skakanje, skrivanje, isprobavanje novih rekvizita
Vizualno glasanje	Sorting exercises / Visual voting	Jednostavno izražavanje svidanja i nesvidanja	Korištenje naljepnica za označavanje omiljenih sprava ili mjesta
Izložbe i prezentacije dječjih radova	Exhibits / Collage	Dijeljenje rezultata i vrednovanje dječjeg doprinosa	Izložba crteža npr. „Moje dvorište iz snova“

Montreuil, M., Bogossian, A., Laberge-Perrault, E., & Racine, E. (2021). A review of approaches, strategies and ethical considerations in participatory research with children. *Journal of Bioethical Inquiry*, 18, 385–403

Aktivnost: *Igra s "mikrofonom"* (Početna grupna rasprava)

Djeca sjede u krugu, a spužvasta loptica služi kao „mikrofon“. Dijete koje primi lopticu dobiva riječ te može odgovoriti na postavljeno pitanje ili podijeliti svoje iskustvo, nakon čega lopticu dodaje ili uručuje sljedećem djetetu. Na taj način potiče se uključivanje sve djece i razvija osjećaj sigurnosti u izražavanju.

Razgovor započinjemo pitanjima vezanima uz igru i kretanje u dvorištu. Istraživači i odgojiteljice potiču djecu na opisivanje vlastitih aktivnosti, iskustava i osjećaja tijekom igre.

Primjeri pitanja:

- Kako se najviše voliš igrati u vrtiću kada si vani u dvorištu?
- Gdje se najviše voliš igrati?
- S čim se igraš? S kim se igraš?

Odgojitelji bilježe odgovore diktafonom i pomažu s potpitanjima i u razumijevanju odgovora.

Aktivnost: *Obilazak dvorišta (Walk-along method)*

Djeca u manjim grupama obilaze sprave, pokazuju kako se igraju, opisuju što vole i zašto, odgojiteljice snimaju pitanja i odgovore, a kineziolozi bilježe vrste kretanja i potiču svako dijete na sudjelovanje.

Djeci kažemo da želimo da nam pokažu svoje dvorište/igralište te da nam ispričaju i pokažu kako se na njemu igraju. Podijelimo ih u dvije grupe (u svakoj grupi je jedna odgojiteljica te jedan ili više istraživača). Grupe se kreću po dvorištu obilazeći sprave. Odgojiteljica unutar grupe snima pitanja i odgovore, dok drugi istraživač, koji nije izravno uključen u razgovor, bilježi (u bilježnicu ili pomoću diktafona) kakve pokrete djeca pokazuju.

Primjeri pitanja:

(Stanje)

- Što ovdje voliš raditi? Kako se ovdje voliš igrati? Tko će nam pokazati kako se ovdje igrate?
- Što ti je najzabavnije raditi s prijateljima na igralištu?
- Koje mjesto vam je ovdje najzanimljivije, kako se tamo volite igrati?
- Kako se najviše voliš kretati kad si vani (trčati, penjati se, skakati, skrivati se, ljuljati se, provlačiti, igrati s loptom)?

(Promjene)

- Što imaju druga igrališta, a ovo nema?
- Da imate čarobni štapić što bi dodali na igralištu?
- Kako zamišljate svoje igralište iz snova? Što biste tamo radili?
- Što bi volio moći ovdje raditi, ali sad ne možeš? Što bi bilo super da svi možemo raditi ovdje, a sada ne možemo?

Dokumentacija rezultata

Nakon povratka u odgojnu skupinu odgojiteljice provode refleksiju. Što vam se najviše svidjelo raditi danas u dvorištu, koji pokreti su vam se najviše svidjeli, koje igre su vam se svidjele... i zabilježe odgovore. Analiziraju se i snimke diktafonom te bilješke kineziologa.

Aktivnost: Što najviše volim u dvorani? (Visual voting)

Za uvod djeci kažemo djeci da razmisle što najviše vole raditi u dvorani? S čime se vole igrati/vježbati? Koje igre najviše vole igrati?

Podijelimo ih u manje skupine (desetak djece) i odlaze u dvoranu jedna po jedna skupina cca 30 minuta. U dvorani se od dostupnih rekvizita složi poligon zadataka koji uključuje različite motoričke vještine iz svih skupina, lokomotorni zadaci (skakanje, preskakivanje, trčanje, provlačenje, penjanje..), manipulativni zadaci (bacanje lopte, udarac nogom, gađanje u gol i u koš, dodavanje s velikom loptom, kuglanje, korištenje bejzbol/reket/hokej palice..), zadaci ravnoteže (hodanje po gredi, stajanje na jednoj nozi, hodanje po otocima, kotrljanje..). Kineziolozi donesu i neke svoje rekvizite i pokažu djeci kako se koriste. Djeca prolaze poligon i isprobavaju različite zadatke.

Nakon toga objasnimo djeci da će svatko dobiti dvije zelene i jednu crvenu naljepnicu. Prvo dobiju zelene i moraju ih zalijepiti na nešto što im se najviše sviđa, na svoje omiljeno mjesto/stvar/spravu u dvorani. Nakon toga dobiju crvenu naljepnicu koju moraju zalijepiti na ono što im se ne sviđa u njihovoj dvorani.

Zeleni i crveni glas

Djeca dobivaju:

- zelenu naljepnicu - što vole
- crvenu naljepnicu - što ne vole

Naljepnice se lijepe na:

- rekvizite/sprave
 - dijelove prostora
- Fotografiramo dvoranu (bez djece) kako bi prebrojali naljepnice na pojedinim mjestima.

Aktivnost: Crtež „Moje dvorište iz snova“ (Drawings / Visual methods)

Djeci se daje uputa za crtanje usmjerena na dvorište vrtića:

„Danas ćemo crtati nešto jako posebno! Zamisli da možeš u svoje vrtićko dvorište dodati bilo što novo za igru – što god poželiš. To može biti nešto što već postoji ili nešto što još nitko nije izmislio. Nacrtaj nam to, a kasnije ćeš nam moći ispričati i pokazati što si nacrtao/la.“

Tijekom crtanja odgojiteljice, ako je moguće, bilježe dječje komentare i objašnjenja o tome što su nacrtala. Kao dodatni poticaj mogu se koristiti i upute poput: „Nacrtaj kako bi izgledalo dvorište u kojem bi ti bilo najzabavnije igrati se s prijateljima“ ili „Nacrtaj što najviše voliš raditi u dvorištu i što bi još volio/voljela da tamo možeš raditi“.

Aktivnost: *Crtež „Najdraži sportski rekvizit“ (Drawings / Visual methods)*

Djeca imaju zadatak na papir nacrtati svoj najdraži sportski rekvizit. Prije početka zadatka pojam sportskog rekvizita objašnjava se jednostavno i konkretno, uz primjere iz dječje svakodnevne igre (lopta, obruč, tunel, strunjača), pri čemu se naglašava da je riječ o stvarima koje pomažu tijelu da se kreće, skače ili igra.

Tijekom crtanja djeci se postavljaju poticajna pitanja, poput:

S čime se želiš igrati?

Što želiš imati u svojoj dvorani?

Imaš li kod kuće nešto što služi za vježbanje?

S čime se najviše voliš igrati?

Ako djeca nisu bila sigurna kako nešto nacrtati, pokazivane su im slike sportskih aktivnosti kao dodatna vizualna podrška.

Aktivnost: Izrada postera i maketa „Moje dvorište iz snova“ (Visual methods)

Poster i su izrađivani korištenjem fotografija vanjskih sprava i rekvizita koje su djeca izrezivala i lijepila na odabrana mjesta unutar tlocrta vlastitog dvorišta.

Na veliki papir postavljen na zid ili stol, s nacrtanim tlocrtnim prikazom dvorišta vrtića, djeca su lijepila isprintane slike sprava i rekvizita. Uputa je bila da izaberu dvije sprave koje im se sviđaju i smjeste ih na dvorište.

Fotografije su bile pažljivo odabrane kako bi obuhvatile sva područja motoričkih vještina, uključujući trčanje, skakanje, penjanje, provlačenje, spuštanje, ljuljanje, vrtnju, održavanje ravnoteže, bacanje gađanje (koš, gol, mete) i slične temeljne motoričke vještine. Osim toga, odabrane su i tipične sprave za dječja igrališta koja omogućuju skrivanje, simboličku igru, igru s pijeskom, igru s vodom i različiti sportski rekviziti.

Kroz nekoliko dana, djeca su postupno pripremala maketu (lego kockice i drugi tipovi spojivih elemenata). Prvo je nastao tobogan, a onda postupno i druge sprave: vrtuljak, kućica na drvetu, klackalica, ljuljačka, školica na tlu, šatori, tunel za provlačenje, saonice, sprava za gađanje, klupe i stol, drveće, električna ljuljačka, podloga za crtanje, skakaonica i bazen, autići koji se mogu voziti, konji koji se mogu jahati...

Od ideje do realizacije

Nakon prikupljanja dječjih prijedloga, odgojitelji i projektni tim zajednički:

- analiziraju prikupljene podatke i dječje izjave
- odabiru ostvarive prijedloge u skladu s mogućnostima projekta i vrtića
- planiraju konkretne promjene u prostoru i opremi
- razgovaraju s djecom što je moguće promijeniti i zašto nešto nije moguće

Analizom izjava utvrđeno je da djeca rado borave na dvorištu, koriste postojeće objekte te predlažu dopune prostora: kućicu na drvetu, ljuljačke, novu penjalicu, još jedan vrtuljak, više tobogana (posebno visokih), nogometni teren, lopte te dodatno „posuđe“ za igru. Ovi prijedlozi ukazuju na dječju potrebu za penjanjem, brzim kretanjem, suradničkom, simboličkom, te rizičnom igrom.

U ovoj fazi održan je sastanak na kojem je razmotreno što se, u skladu s dostupnim budžetom i izraženim dječjim željama, može nabaviti. Odgojiteljice su, na temelju potreba vrtića i dječjih prijedloga, izradile popis rekvizita za nabavu.

Zaključno, projekt pokazuje da koreakcija s djecom i interdisciplinarna suradnja stručnjaka mogu rezultirati primjenjivim rješenjima koja povećavaju motivaciju za kretanje i pridonose kvaliteti vrtićkog prostora. Projekt nudi model koji se može koristiti u drugim ustanovama ranog i predškolskog odgoja ali i u obiteljskom okruženju.

Važno: Kroz ovaj proces djeca dobivaju jasnu poruku da su njihove ideje važne, uvažene i da imaju stvaran utjecaj na promjene u svom okruženju.

Aktivnost: Izložba i proslava – zatvaranje kruga participacije

Završna aktivnost projekta usmjerena je na zatvaranje participativnog procesa i zajedničko slavlje dječjeg doprinosa. Cilj ove faze je učiniti dječje ideje vidljivima, pružiti povratnu informaciju te ojačati osjećaj vrijednosti i ponosa kod djece.

Aktivnosti uključuju:

- organizaciju izložbe dječjih crteža i postera
- zajedničko druženje djece, odgojitelja i istraživača
- dodjelu diploma (npr. *Mali istraživač kretanja*) djeci za sudjelovanje u istraživanju prostora vrtića, kretanju, skakanju, isprobavanju ideja te pomaganju odraslima da bolje razumiju dječje potrebe

Tijekom izložbe djecu se potiče da opišu svoje radove. Poticajna pitanja mogu uključivati:

- Želimo znati što ste nacrtali i zašto vam se to sviđa?
- Što najviše voliš raditi s tim rekvizitom?
- Tko bi se sve igrao s tobom?
- Kako bi se osjećao/la da to stvarno imaš u vrtiću?
- Što bi bilo najzabavnije u toj igri?

U ovoj fazi planira se i dostava opreme u vrtić te zajednički obilazak i isprobavanje nove opreme i rekvizita uz razgovor s djecom.

Kroz izložbu dječjih radova, zajedničku proslavu, isprobavanje opreme koja je nabavljena na temelju njihovih ideja završava se participativno istraživanje. Nakon “službenog” otvorenja, izložbu su osim roditelja posjetile i druge odgojne skupine iz Dječjeg vrtića Botinec.

Ova faza daje djeci jasnu povratnu informaciju o vrijednosti njihovog sudjelovanja te jača osjećaj zajedništva i smislenog doprinosa.

U projektu su sudjelovali:

Hrvatska udruga za promociju tjelesne aktivnosti,
prevenciju debljine i unapređenje zdravlja

Sveučilište u Zagrebu Kineziološki fakultet

Dječji vrtić Botinec

Uz potporu:

Grad Zagreb

Brošuru su izradili:

Sanja Šalaj, Maroje Sorić, Jovanka Kuprešanin, Karmen Rodić, Maja Lagator,
Jelena Gerjević, Filip Sinković, Monika Arači, Antonija Kirin, Lucija Mišak i
Kateryna Tolstushko.

Citiraj kao: Šalaj, S., Sorić, M., Kuprešanin, J., Rodić, K., Lagator, M., Gerjević, J., Sinković, F., Arači, M., Kirin, A., Mišak, L., & Tolstushko, K. (2026).

Kokreacija djece, odgojitelja i kineziologa u oblikovanju poticajnog okoliša za tjelesnu aktivnost u vrtiću – KreAktivko. HUPTA i KIF, Zagreb.